

HET HART, WONING VOOR DE GEEST: Bachcantatedienst volgende zondag 1 mei.

Voorjaar 1726. Als een jonge dominee, goed bevriend met de familie Bach, huwt, schrijft Johann Sebastian Bach een feestelijke huwelijkskantate voor deze gelegenheid (BWV 34a), op tekst van de dichter Picander waarmee hij als cantor in Leipzig veelvuldig samenwerkt. De cantate draagt de titel “O ewiges Feuer, o Ursprung der Liebe” (*O eeuwig vuur, o oorsprong van de liefde*)

Het volgende jaar gebruikt hij diezelfde cantate BWV 34a met dezelfde titel ook in de liturgie van Pinksteren (BWV 34). Om dat te kunnen doen heeft Picander diezelfde tekst moeten aanpassen om hem bruikbaar te maken voor de pinksterliturgie. In de delen 1,4 en 5 van de huwelijkskantate worden symbolen of zinsdelen die betrekking hebben op het huwelijk vervangen door stukjes tekst die betrekking hebben op de heilige Geest. En met die wijzigingen keren deze delen uit de oorspronkelijke huwelijkskantate terug als de nummers 1,3 en 5 van de pinkstercantate.

In de Bachcantatedienst van volgende zondag voeren wij de pinkstercantate BWV 34 uit. Weliswaar zijn we nog enkele weken verwijderd van het pinksterfeest, maar de cantate is wel geschreven bij een evangeliefragment uit Johannes (Joh.14,23-31) dat destijds in Leipzig op het pinksterfeest werd gelezen. In de postconciliaire katholieke liturgie staat dat fragment uit het Johannesevangelie echter op de zesde paaszon­dag (volgende zondag dus) geprogrammeerd. (Er is overigens ook een bijkomende praktische reden waarom wij deze pinkstercantate nu reeds programmeren: op het pinksterfeest, op 15 mei, worden in onze kerk zestien kinderen gevormd).

Men heeft altijd gedacht dat BWV 34 een late cantate van Bach was (uit de jaren 1740). In 2009 echter werden in Sint-Petersburg enkele tekstboekjes teruggevonden die in Leipzig gedrukt zijn voor de kerk­gangers van de Nicolaïkerk en de Thomaskerk. O.a. is daar een apart boekje bij met de verzamelde teksten voor alle diensten rond Pinksteren 1727, en daar staat deze cantate ook bij. Je vindt hiernaast de afbeelding van de titelpagina van dat cantateboekje uit die tijd.

Het is opvallend dat de uiteindelijke tekst van de voorliggende pinkstercantate helemaal voorbijgaat aan het verhaal van de neerdaling van de Heilige Geest in de vorm van een soort “vurige tongen” (Handelingen, 2,1-13). Nochtans werd dit verhaal van de vurige tongen ook in Leipzig op Pinksterdag gelezen als eerste lezing. Tekstdichter Picander en Bach geven echter al hun aandacht aan het evangeliefragment uit Johannes, waarin Christus het hart van de mens beschouwt als de plaats waar de Geest zal komen wonen, wanneer de Vader de Geest zal zenden. Het menselijke hart is dus *der Tempel* (deel 1), *das Heiligtum* (nr. 2), *die Wohnung* (nr. 3), *die Hütte und Haus* (nr. 4) waar de Geest zich vestigt. Het begrip “Feuer” uit het openingskoor van de huwelijkskantate BWV 34a kon uiteraard behouden blijven, maar verschuift in betekenis van het vuur van de huwelijks­liefde, naar het vuur van de Heilige Geest.

De cantate BWV 34 is een bijzonder feestelijke cantate met een uitgebreide orkestbezetting, waarbij trompetten en pauken niet ontbreken. Het begin- en slotkoor zijn trouwens geschreven in de stralende toonsoort van re groot.

Een goede raad aan onze lezers: kom ruim op tijd, want als je maar net voor het begin van de dienst komt, zijn de beste plaatsen reeds ingenomen. De echo's die wij opvangen doen ons vermoeden dat de opkomst weer massaal gaat zijn, zowat vanuit alle hoeken van Vlaanderen. De Vlaamse Toeristenbond van Turnhout bv. liet ons zelfs weten dat zij zondag een bus inleggen naar onze cantatedienst ... Ons doel echter is nooit geweest een "concertmis" te geven, maar wel de integratie van deze cantates in een liturgie van hoge kwaliteit te bereiken. En dat blijft zo.

Wij delen u overigens mee dat ook de Bachcantatediensten van het najaar 2016 en van het voorjaar 2017 ondertussen zijn vastgelegd. Spoedig mag je hierover meer nieuws verwachten.

Frans Van Looveren.

**Am ersten heiligen Pfingst-
Feyer-Tag.**

Frühe in der Kirche zu St. Nicolai, und in
der Vesper zu St. Thomá.

A R I A.

S ewiges Feuer! o Ursprung der
Liebe,
Entzünde die Herzen, und
wenhe sie ein.
Laß himmlische Flammen durchdrin-
gen und wallen,
Wir wünschen, o Höchster, dein
Tempel zu seyn,
Ach laß dir die Seelen im Glauben ge-
fallen.

Da Capo.

) (2 Recit.